

ЕРИК ФРАНК РЪСЕЛ ЗАД ПОСЛЕДНИЯ ПРЕДЕЛ

Превод от английски: Здравка Калайджиева, 1980

chitanka.info

Ракетата излезе с треперене от хиперпространството и се втвърди. По повърхността ѝ от носа към опашката се плъзна метален хлад. Бледите призрачни очертания на главните пропулсери последни придобиха конкретна форма. Те се втвърдиха в четворен кръг тръби, готови да изригнат осем мили пламъци.

Лоодър се взря през предния наблюдателен люк и потърка очи. Стоя там дълго-дълго, много по-дълго от обикновено. Протегна се нервно към бинокъла, но той не можеше да му помогне, защото твърде много трепереше в ръцете му. Остави го и пак потърка очи.

— Какво те тревожи? — наблюдаваше го Сантел. — Нещо не е наред ли?

— Доста неща.

Това вдигна Сантел от мястото му и той прокара дългите си пръсти през червената си коса. Закрачи горделиво към люка и се взря навън.

— Невъзможно!

— Ха! — каза Лоодър.

Сантел пробва с бинокъла, като го допря на дебелиите рамки на люка, за да успокои полето на зрение.

— Отричаш това, което виждаш със собствените си очи?

— Първите впечатления могат да бъдат погрешни.

— Загубени сме — Лоодър седна, загледан в ботушите си, без да ги вижда. Слабото му лице потрепваше. — Загубени души.

— Млъкни!

— Веднъж, когато бях дете, сложих три мухи в една бутилка. После я запуших. И ние сме така — мухи в бутилка.

— Млъкни! — повтори Сантел по-високо. Червената му коса стърчеше гъста и остра. Той пак погледна през люка:

— Ще кажа на Вандервеен.

— Хвърлих бутилката в едно езеро. Това беше преди тридесет години — колкото живота на десетки поколения мухи. В едно езеро — студено и мрачно, без бряг. Може би са все още там. Все още там — запушени...

Сантел включи интеркома и заговори в микрофона. Гласът му беше дрезгав:

— Капитане, нещо не е в ред. Най-добре да дойдете и сам да видите.

— И от тук се вижда — изгърмя говорителят.

— А?

— В тази навигационна стая има четири прозореца. Поставени са, за да се гледа през тях. Аз гледах.

— И какво видяхте?

— Нищо.

— Загубени сме! — промърмори Лоодър. — Като че никога не ни е имало. — Още един самотен кораб в дългия списък на изчезналите. Спомени, които с годините постепенно избледняват и накрая съвсем се изтриват.

— От нищо нещо не става — каза капитан Вандервеен. — Кой мрънка там?

— Лоодър.

— Кой друг може да е? — провикна се Лоодър към високоговорителя. — Само ние тримата сме. Заедно и съвсем сами. Само тримата. Вие, аз и Сантел.

— И как могат трима да са сами? — меко запита Вандервеен. — Само един мъж може да е сам, или една жена, или едно дете.

— Жена... никога няма да видим вече. Кокалчетата на пръстите на Лоодър побеляха. — Дете — никога няма да имаме.

— По-спокойно! — посъветва го Сантел като го погледна.

— Във второто чекмедже има малко трилиев алодин — чу се гласът на Вандервеен. — Дай му двойна доза. Идвам ей сега!

Лоодър глътна от питието и задиша тежко. След малко каза:

— Извинявай. Сантел.

— Няма нищо.

— Малко се разстроих.

— Разбирам те.

— Нищо не разбираш — Той показа пръстена на лявата си ръка. — Тя ми го даде преди два месеца. Аз ѝ дадох опали от Просион 7. Щяхме да се женим. Това щеше да е последното ми пътуване.

— Така ли? — леко повдигна вежди Сантел.

— И наистина ще ми е последно.

— Хайде, хайде! — утешаваше го Сантел.

— Последно — завинаги. Тя може да ме чака, да гледа календара, да обикаля космодрумите и да оглежда пристигащите, да се надява, да се моли. Може да остарее и посивее. Или да си намери

някой друг. Някой, който да се връща усмихнат при нея, с подаръци. — Той протегна ръка. — Дай пак бутилката. — Отпи голяма глътка, вдигна шишето и се загледа в тъмното стъкло. — Мухи, това сме ние.

— Съвестта от детството ти сега проговори — заключи Сантел. — Не е трябвало да постъпваш така.

— Ти никога ли не си го правил?

— Не.

— Щастливец.

— Сигурно, сигурно е така — сухо кимна Сантел към люка.

Вандервееен влезе тромаво — грамаден представителен мъж с дълга заострена брада.

— Значи, гледахте през прозорците и не сте във възторг? — Той беше може би единственият опитен изследовател на Космоса, който упорито наричаше люковете за наблюдение „прозорци“. Гледате само през тези, а през другите — не! Колко глупаво!

Те се оживиха.

— Има ли нещо друго, капитане?

— Нищо. През всичките прозорци — едно и също. Няма нищо.

Те разочаровано се опуснаха.

— Остава само една посока, в която не сме погледнали — продължи той. Назад. Я някой от вас да си сложи костюма! Няма нужда да излиза. Главните пропулсори са изстинали и може да се погледне през тях.

Сантел се облече. Затегнаха болтовете на шлема и той излезе. Всяко негово движение се чуваше през кораба. Тропотът на ботушите му. Хлопването на херметизираната врата на машинното отделение. Тънкото остро свирене на изпомпвания въздух преди да отвори вакуумната камера. Шумовете на отиване отслабваха, а на връщане се усилваха, повторени в обратен ред.

Той се върна. Положението беше ясно преди да отвинтят болтовете на шлема. То беше изписано на лицето му зад армираното стъкло. Свалиха шлема. Челото му беше влажно.

— Много по-отвратително е, когато погледнеш направо. Сантел отвори костюма си отпред и се измъкна като рак от черупката си. — И е лошо, ужасно лошо.

— Мрак — бръщолевеше Лоодър, като размахваше бутилката. — Абсолютен, пълен, ненарушен мрак. Нито искра. Нито един златист

или сребрист лъч. Нито бледорозова следа от ракета. Нито пък фантом комета.

Вандервеен стоеше до един люк и поглаждаше брадата си.

— Никакви слънца, никакви планети, зелени поля, пеещи птици — продължаваше Лоодър. Той наля щедра глътка в гърлото си. — Бог дал — бог взел.

— Започва да се напива — предупреди Сантел.

— Нека — Вандервеен дори не се обърна. — Всяка коза за свой крак.

Сантел спокойно изрече:

— Може би аз реагирам по-бавно. Още не чувствавам отчаяние.

— Не, естествено. Ти си инженер и следователно имаш инженерен мозък. Знаеш, че можем да опитам хипертечението да ни отнесе нанякъде. Или пропулсерите. Ние сме откъснати от човешкия род, но още не сме победени.

— А, да, хипертечението! — най-после включи Лоодър. — Двадесет светлинни години в час. Това ще ни спаси. Каквото е влязло, може и да излезе — той се усмихна, ощастливен в един миг.

— Като самолет, гмурнал се в морето — подсказа Сантел. — Пъхва се. Не му харесва. Изхвърча.

Лоодър се люшна към него, стиснал в ръката си шишето като сопа:

— Не ти пука дали ще изгнием тук. Ти пък за какво ли да се връщаш? Гадна стая в общежитие за гадни космонавти. По някой месец на земята, колкото да си събереш зъбите и да похъркаш в сънената библиотека на заспали образователи, да помечтаеш за големите полети, до които никога няма да се добереш. Живееш и копнееш за полети, които никъде няма да те приземят, когато се свършат дните ти...

— Достатъчно, Лоодър! — пресече го Вандервеен.

— А пък ти... — обърна се Лоодър към него.

— Достатъчно! — щръкна заплашително брадата на Вандервеен. Ръцете му бяха свити в юмруци.

Лоодър диво размаха бутилката и захълца:

— Как смееш да ми говориш така!

Капитанът изръмжа дълбоко в гърдите си и посегна с огромната си лапа. Нищо повече. Нищо повече не направи, но и това беше

достатъчно, за да го отхвърли в другия край на стаята.

Тишина. Те гледаха тежко отпуснатото тяло в ъгъла, дишащо бавно и беззвучно със затворени очи. Обърнаха се и се възряха през люка. Тишина. Мрак. Никакви далечни светлини. Нито следа от бледата блещукаща светлина на Млечния път. Само пълната пустош на дните преди Сътворението. Те бяха тела, забравени на брега на тих океан без време и край. Траурен океан. тъмен и спокоен като смъртта.

— Един космонавт не постъпва така — посочи с палец Сантел назад към ъгъла. — Той не е в ред.

— Него го чакат. А това значи много.

Сантел му хвърли едно око:

— А вас?

— Няма скоро да се женя — капитанът гледаше в тъмното и виждаше само миналото. — Освен това аз съм различен. И ти си различен. И в това е красотата на хората — че те са различни. Всеки прави каквото може. Никой не може да направи повече.

— Да, сър — съгласи се Сантел с уважение.

Лоодър се свести след известно време, замига със замъглени очи и нищо не каза. Изпълзя до койката си и кърка там четири часа. Събуди се и погледна хронометъра.

— Вие все там ли стояхте?

— Почти.

— Зяпате в черното нищо? И какво ще помогне това?

Сантел не си направи труда да отговаря.

— Мислехме — изрече Вандервеен. — Задълбочено.

— М-да? — измъкна се оттам Лоодър, изправи се и леко се опипа по челюстите. — А кой ме нареди така?

— Може да съм аз. А може би Сантел. А може и сам да си се цапнал, както размахваше бутилката...

— А-ха. Не казвате.

— Докато съм капитан, няма да позволя никакви взаимни обвинения и никакви вражди. Поне докато сме в тази задънена улица. Прекалено малко сме и сме прекалено сами.

Лоодър го изгледа и облиза сухите си устни:

— И аз така мисля. Е, ще отида да пийна нещо. Чувствавам се дехидратиран.

— Полека с водата! — посъветва го Вандервеен.

— А?

— Запасите ни са ограничени.

Полека с водата — ограничени са запасите. И това още в първия ден. А утре, другата седмица, другия месец — какво? Порции на капки, всяка от които — по-скъпоценна от предишната. Всяка глътка се брои от другите, гледаш как всяка капка се проточва и капва, чуваш сладкото, прекрасно „кап“.

И три мозъка все по-вглъбени над простата сметка: ако делим на две, ще стигне за по-дълго, отколкото ако делим на три. И след това: за един ще стигне по-дълго, отколкото за двама. Каква ли част от кръвта може да се консумира? Дали най-едрият ще издържи най-дълго? Колко ли топла течност има във Вандервеен?

Капитанът го проследи с очи, докато отиваше за вода. Погледът му би се понасял по-лесно, ако обвиняваше, подозираше или заплашваше. Но не. Той беше хладен, спокоен, храбър. И това го правеше твърд, непоносимо твърд. Лоодър се задоволи с една глътка — колкото да си изплакне устата. Той бавно се върна.

— Така ли ще клечим тука — докато се мумифицираме? Защо не опитаме пак хипертечението?

Вандервеен посочи с дебелия си пръст навън:

— Защото не знаем накъде да тръгнем. Посоката е нещо относително спрямо видими неща. Няма нищо видимо, следователно няма как да се съотнесем с нещо, нямаме чувство за посока.

— Знаем как сме застанали. Трябва просто да се измъкнем назад по посоката, по която сме дошли.

— Да беше толкова лесно! — дори и да се тревожеше, капитанът не го показваше. — Не знаем как сме застанали и дори не знаем дали стоим. Може да сме неподвижни, а може и да не сме. Може да сме се завъртели стотина пъти по дължината или около оста и да не сме го усетили. Може би се плъзгаме нанякъде по права линия с висока скорост, или пък да се въртим по спирала с огромен радиус. Няма как да разберем.

— Но уредите...

— ...са направени така, че да работят в условията на пространствено-временния континуум, където са създадени. А сега ни трябва новии уреди за съвършено различни условия.

— Добре, с това съм съгласен. Но все пак хипертечението остава като възможност — размахваше ръце Лоодър. — То може да ни отнесе през четири последователни слоя хиперпространство, през четири успоредно съществуващи вселени. Те няма да са всичките затънтени като тая адска дупка. Там ще има светлини, маяци, които ни зоват към дома.

— Маяци — отвърна като ехо Сантел. — Даже някое старо, стерилно червено джудже без никакви планети ще ми изглежда рай.

— Можем да опитаме, нали? — настояваше Лоодър. — Нали?

— Можем — Вандервеен беше замислен и съвсем не изпълнен с желание. — Но ако изберем грешна посока...

— ... ще отидем още по-далеч, още по-дълбоко в тъмнината — довърши Сантел вместо него. — После ще се подплашим и ще опитаме пак и пак. Ще отиваме по-далеко и по-далеко в опитите си да стигнем по-близо. Ще се борим по-силно и ще потъваме по-дълбоко като мухи, лепнали се в гъста бира.

— Мухи! — изкрещя Лоодър. — Не ми говори за мухи! Ти...!

Вандервеен се приближи и почти допря гърдите си до неговите.

— Тихо! Слушай! — той прокара няколко пъти пръсти през брадата си. — Имаме много голям избор. Надясно, наляво, напред, назад, нагоре, надолу и хилядите им вариации. Освен другите координати, които превръщат списъка от възможности в една редица числа, дълга десет години. И само едно от тези числа е правилното. Само едно може да значи спасение, живот, дом, зелени поля, топло слънце, близостта и приятелството на други хора. Кое да е от другите може да направи объркването още по-объркано и проклятието ни още по-проклето. Ясно ли ти е?

— Да — прошепна той.

— Много добре. Тогава избери една посока и ще я пробваме.

— Аз? — Лоодър беше потресен. — Защо аз?

— Защото ти си този, който мрънка през цялото време — отвърна му Сантел.

Капитанът се обърна към него:

— Това не беше необходимо! — и после пак към Лоодър: — Хайде, избирай!

— Как? — печелеше време Лоодър, скован от страх да не сгреша.

— Посочи! — устните му заповеднически повториха: — Посочи! Лоодър пое дълбоко дъх и протегна ръка напосоки. Изглеждаше като знак да се спусне гилотината.

— Дай едно трицифрено число! — заповяда Вандервеен.

— 237.

— Буква!

— В!

— И един ъгъл.

— Четиридесет и седем градуса.

— Чу какво каза. Нагласи според избраната посока и включи, щом си готов! — каза той на Сантел.

Сантел церемониално измъкна мъничка рошава маймунка от предния си джоб, потупа я три пъти, целуна я и я напъха обратно. Седна пред командното табло, нагласи го и включи.

Другите седяха и чакаха, като че ли беше съвсем нормално хипертечението да действа със закъснение. Просто им трябваше време да осъзнаят, че няма никаква промяна. Нито следа от странното гъделичкащо усещане, което винаги съпровожда ултрабързото пренасяне от една система на организация на нещата в друга. Никакво потрепване в материята на кораба.

Сантел тихо изруга, отново нагласи уредите, опита пак, нагласи, опита трети път. После потъна в машинното отделение, върна се след двадесет минути и пак опита.

— Не иска! — лицето му, извърнато през рамо, беше напрегнато и озадачено. Няма повреда в апаратурата. Всичко си е наред. Но не работи.

Лоодър избухна:

— Трябва да работи!

— В такъв случай — предложи Сантел, ставайки от таблото, — ти го накарай!

— Аз не съм инженер. Това е твоя работа.

— Е, аз направих каквото можах. Не мога да поправам нещо, което не е повредено. Не мога да отстранявам механични или електронни повреди, които не съществуват. Може пък ти да можеш.

— Ще опитам! — избута го Вандервеен, седна пред командното табло и търпеливо набра няколко серии координати. Включи всяка поред. Корабът не помръдна. Люковете останаха все така черни и

пусти, като потопени в сажди. — Нямаме късмет — надигна се той тежко и безчувствено. Изглеждаше някак остарял и уморен. — Трябва да изключим възможността за хипертечението.

Сантел приглади червената си коса:

— Това не ми харесва, капитане. Хипертечението действа от вселена във вселена. Теоретически има само едно място, където не може да действа.

— Е?

— И това място е чисто имагинерно.

— И?

— Извън пространството, или в непространството, или, както искаш го наричай. Някъде, където няма пространствени свойства.

— Глупости! 0 отсече Лоодър. — Навсякъде трябва да има някакъв континуум. Къде ще е това непространство?

— Отвъд цялата Вселена — каза Вандервеен.

Това хипнотизира и двамата за миг. Те стояха един до друг и го гледаха с изумени погледи, мислите им — водовъртеж, езиците им — заключени и пресъхнали.

Най-после Лоодър придоби дар слово.

— Големите кораби се движат по-бързо и по-далеко от нас. Могат да прекосяват теченията между островни вселени чрез хиперпространството. Те се плъзгат от галактика до галактика и намират още и още. Винаги има нещо отвъд, което блещука в тъмнината. Сътворението няма граници.

— Няма ли?

— Не — рязко отвърна Лоодър.

— А ти можеш ли да си го представиш без граници?

— Човешкият мозък не може да възприеме безкрайността. Но какво следва от това?

— От това следва, че ти догматично поддържах това, което не можеш да възприемеш — изгледа го Вандервеен изпод дебелиите си вежди. — Не че това доказва, или отхвърля каквото и да било.

— Опитай се ти да го докажеш — покани го Лоодър. Той започваше да нервничи, защото мозъкът му постепенно започваше да схваща ужасните изводи от предположенията на капитана.

Вандервеен тихо каза:

— Хипертечението е изключително ефикасно, когато действа, но то не действа в сто процента от случаите. То действа в пространството и чрез него. Тук то не действа. Тук и светлината не се предава непосредствено извън кораба. Нито пък радиото отговаря.

— Радиото! — плесна се Лоодър по челото с укор. — Бях го забравил.

— Ние го опитахме, докато ти хъркаше. Тихо е като гроб — капитанът крачеше из помещението с ръце на гърба. — Намираме се някъде, където не е пространство, както сме свикнали да го разбираме. Някъде, където е студено и стерилно. Някъде, където няма никакви гравитационни и електромагнитни явления. Това, което е извън всякакви съзидателни сили. В черната дупка. Мястото, забравено от бога. — Той се втрени в тях с щръкнала напред брада. Хипертечението е попаднало в някакъв коловоз и ни е изхвърлило в огромна черна дупка.

— И на мене така започва да ми изглежда — призна Сантел.

— Всички познати ни неща — светлина, гравитация, въздух, храна, топлина, контакт с други хора и така нататък — всичко това е ограничено до рамките на кораба. Отвън е нищото — освен, може би, заровените някъде далеко в тъмнината четиридесет и няколко кораба, изчезнали безследно през трите хиляди години — откак хипертечението се ползува масово.

— Изчезнали завинаги! — избоботи Сантел с мрачно удоволствие. — Завинаги, завинаги, амин!

Лоодър гневно запротестира:

— Ще се измъкнем. Ще се върнем, покрити със слава. Няма да стоим така, докато „се възцари царството му“! И знаете ли защо? — изглежда той първо единия, а после другия, като ги подканваше да оспорват. — Защото ще пусна моторите.

— Безполезно е — каза му Сантел. — Хипертечението изминава за един час толкова, колкото може да се измине с моторите за двадесет години, ако предположим че горивото...

— По дяволите, горивото! Дано изгорите в него и двамата!

Те мълчаха. Очите им го проследиха до мястото на пилота, гледаха как включва апаратурата, натиска копчето за палене. Корабът изрева и потръпна.

— Видяхте ли? — стана той от мястото, надвика шума и затанцува от радост. — Видяхте ли?

— А ти виждаш ли? — закрещя Сантел още по-силно и посочи апаратите. Стрелките потрепваха леко с тръпките на кораба, но нищо повече. Никакво движение напред. Никаква скорост. Никакво ускорение. Само термометърът реагираше. Започна бързо да се покачва. Топлината нахлу откъм опашката, тъй като не можеше да се излъчи навън.

— Изключи, Лоодър! — изкомандува Вандервеен, като забеляза издигането на стрелката до червената линия. — Изключи! Ако го оставим, ще се опечем живи.

— Ще се опечем — изви се Лоодър в налудничав танц, без да обръща внимание на стрелките. — Не ме интересува. Връщаме се. В къщи. Сред цветята. При Унифред — усмихната и щастлива.

Дюзите реваха. Топлината настъпваше. Пот започна да се стича по бузите му, но в ликуването си той не я забелязваше. — Моята Унифред. В къщи. Отиваме си.

— Космическа лудост — мрачно изкоментира Сантел.

— Лоодър, казах: стига!

— Пак при слънцата, луните, моретата, облаците! Пак при хората, милионите хора. Благодарение на мене! Бутилката е отпущена благодарение на мене!

— Изключи! — тежко пристъпи напред Вандервеен. Косата му беше слепнала, от брадата се стичаха капки. Стрелката показваше три четвърти над червената линия.

— Никога! Никога! Връщаме се, казвам ти! И да ти харесва и да не ти харесва — очите му станаха лукави, като видяха, че капитанът се приближава. — Стой там! Дюзите ще работят без твоя заповед. Стой далеко! — той отвори чекмеджето на пилота, опипа и взе оттам нещо тежко, синкаво-метално.

Тънка огнена струя се стрелна от кръста на Вандервеен.

Лоодър се спря до чекмеджето, едната му ръка остана подпряна на него. Той зяпна Вандервеен. Лицето му беше мокро, погледът омекваше. Дюзите тътнеха и гърмяха. Той бавно се смъкна на колене, дръпна със себе си чекмеджето и то се разсипа. Сантел се протегна над него и спря двигателите.

В последвалата гробовна тишина Лоодър извинително промълви:

— Исках само у дома... Уинифред! Разбирате ли? — гласът му беше като на дете. Той поклати глава сляпо, килна се и престана да диша.

— Последно пътуване — изрече Сантел над него със сведен поглед. — Това беше неговото последно пътуване.

Вандервеен избърса челото си:

— Имах намерение само да го сплаша с близък изстрел. Лош прицел.

— Не, съдба!

— Лош прицел! — настоя Вандервеен. — Нямах време за мислене — той тъжно се извърна. — Болката беше за него, но за мене остана наказанието. Аз убих част от себе си.

Сантел го наблюдаваше как излиза с натезжали крака.

Човек не е остров.

Пет седмици. Осемстотин и четиридесет земни часа. Двадесет междугалактически временни единици. А отвън все същата непроницаема тъмнина, плътна, наситена, непознала никога светлина или живот.

Сантел влезе в навигационната стая и се отпусна в едно кресло. Беше слаб, блед, с измъчения вид на човек, обхванат прекалено дълго от тревога.

— С храната сме добре. Имаме за цяла година. Но каква е ползата от нея щом нямаме толкова кислород?

Вандервеен не отговори — пишеше задълбочено на бюрото си.

— Ако бяхме снабдени с половин акър сирийски кактуси за производство на кислород, както са големите кораби, всичко щеше да е наред — поне в това отношение. Щяхме да се занимаваме с отглеждането им. Тревогите ни щяха да са само за водата.

„Скръц, скръц“ — продължаваше Вандервеен.

— Смятам, че водата ще ни стигне за около три седмици, освен ако решим да намалим още повече дажбите.

Мълчание.

— След това — завеса! — той се раздвижи раздражено зад гърба на капитана. — Какво, не ви ли интересува?

Вандервееен въздъхна, остави писалката и се завъртя на стола. — Делим и ще делим по равно до края.

— Това — ясно — съгласи се Сантел.

— Не е ясно — острият поглед на Вандервееен сякаш проникваше през него. — Опитва се да ме измамиш. През последните дни пиеш по-малко, отколкото ти се полага.

Знам, защото проверявах — той замълча и после добави: — Съответно и аз взимах горе-долу колкото тебе. Така сме квит.

Сантел се изчерви и каза:

— Не трябваше да го правите.

— Защо?

— Вие сте два пъти колкото мене. Имате нужда от повече.

— От повече живот ли? — очакваше той отговор, който така и не дойде. — По-стар съм от тебе. Живял съм повече.

Победен, Сантел с готовност промени темата:

— Пишете, пишете, все пишете. Необходимо ли е това?

— Вписвам в дневника всичко с най-големи подробности.

— Никой няма да го прочете в близките един милион години, ако изобщо някой го прочете някога. Ние сме извън спиралата на смъртта. Мъртви сме, само че още не сме готови да умрем, макар че не ни остава много време дотогава. И вие си губите времето и напразно хабите сили за дневника.

— Това е мой дълг.

— Дълг! — презрително изсумтя Сантел. — Нима Лоодър помисли за дълга?

— В известен смисъл — капитанът за момент размисли. — Той имаше една всепоглъщаща цел — естествена, безвредна, свързана с една жена и един дом на Земята. Години наред се е борил за тази цел, години наред са му я отказвали и най-после я е видял съвсем близка. В кризисния момент той изпълни своя дълг към мечтите си, а ние го помислихме за малко луд само защото неговите мечти не бяха наши. — Той посочи дневника. — И затова съм записал, че е умрял в изпълнение на дълга си. Това е всичко, което мога да направя сега за него.

— А то е напразно губене на сили — поддържаше Сантел.

— Ти вече пет седмици опитваш разни комбинации за хипертечението. Това не е ли напразно губене на сили?

— Човек трябва да прави нещо — иначе ще се побърка. Освен това по-добре е да живееш с надежда, Отколкото да умреш в отчаяние.

— Точно така! — извърна се отново Вандервеен към бюрото си и почна пак да поскърцва с писалката си: „скръц, скръц“. — И поемам докрай отговорността си като командир на кораба. Съществува макар и далечна възможност пълният, завършен разказ за случилото се да е полезен някому някой ден. Ако послужи за спасението дори само на някой невеж дивак, той няма да е безсмислен.

Попълването на дневника. Може би ще е полезен някога, някъде, по някакъв начин. Скучно спазване на установения ред тогава, когато животът е сведен до някакви три седмици, а може би и по-малко. Надеждата едно към милион да спасиш някой варварин след хиляди поколения. Невъзможната далечна цел да спасиш един единствен кораб, един човек в далечното време, когато може би хипертечението ще е безнадеждно остаряло, а съществуването — измерено, претеглено и изчислено.

— Човек трябва да изпълнява дълга си така, както го разбира! — добави Вандервеен. — Това е най-малкото, което може да се направи.

Сантел стана и погледна през рамо — виждаше се рамката от брада, стърчаща над упоритата брадичка. „Скръц, скръц“, продължаваше писалката. Звучеше като драскането на човешките орди в зората на Сътворението. Драскай, бори се, никога не се предавай!

И като драскането на сухия му език по небцето. Три седмици. Две по три е шест. Три по три е девет ... "Как си, лельо, как е градината? — Все я поливам с вода ... „Три седмици. А две по три е шест ...“ „Съответно и аз взимах по-малко. Така сме квит...“

Сантел излезе тихо и затвори вратата. Движеше се вдървено, като робот, чертите на лицето му бяха замръзнали. Погледът му беше далечен. Мечтата му — неговата мечта. Парче хартия. Тънко руло пергамент с големия транскосмически печат върху името му. Инженер първа категория. Може би щяха да го напишат със скърцаща писалка. И всичко това — за нищо. Мечтата му. Колко безполезна.

Малко по-късно от предницата се чу тихо свистене на въздух. Звукът се издигна и спадна с тихо хлипане — като безутешен, самотен плач.

Вандервеен чу последната му извивка и изпусна писалката. Озадачен, изпълнен с предчувствия, отиде до вратата и я отвори:

— Сантел!

Тишина.

— Тук ли си?

Ужасно свистене.

— Сантел!

Втурна се към носа, натезалите му ботуши трополяха, а брадата му стърчеше напрегнато напред, очите му — тревожни.

Ето предния въздушен люк. Отвътре заключен, а отвън — отворен, отворен към вечния мрак. Огледа се. Големите му ръце се закършиха. Наблизо висяха три скафандъра, издути, но празни — като кухи железни хора. На средния беше закачена бележка:

„Аз нямам никого. А ти имаш много. Сбогом.“

Той я свали, отнесе я в навигационната стая и дълго, дълго я държа в ръце, с празен поглед, забит в стената. После взе писалката си.

Още шест и половина седмици. Двадесет и шест интергалактични временни единици. Вандервеев пишеше бавно и старателно с неподвижни очи и чести паузи, за да поеме дъх. Не се занимаваше вече с дневника. Официалното томче стоеше изоставено настрана, изписано до последната страница. В това отношение дългът беше изпълнен докрай. Но той продължаваше да пише.

Календарът висеше на стената — всичките му показатели бяха остарели с един земен месец. Хронометърът беше спрял. Десетина кислородни контейнера зееха празни и по тръбите откъм изчерпаните резервоари не излизаше нито лъх. Съвършеният мрак на несъществуването все така тегнеше откъм люковете, готов да нахлуе и завладее кораба, щом мъждукащите вече светлини угаснат завинаги.

Той усърдно записа: „Не съм сам, докато виждам пред себе си лицето ти. Не съм сам, докато си спомням за теб. Благодаря ти, моя мила, за нещата, които си ми дала и с които не съм сам.“ Спря, за да овладее вече несигурната си ръка. „Трябва да свършвам. С най-топла обич към тебе и децата.

Ваш любещ баща

Конрад В...“

Направи усилия, за да завърши името си, но не успя.

Мракът навлезе.

Многобройните години не могат да се измерят в смъртта. Времето е мярка на живите.

И затова Вандервеен нямаше усещане за отлетелите хилядолетия, когато се събуди. Усещаше само ослепително ярката светлина и силната болка, и много блестящи предмети, пълни с цветна подвижна течност, пълна с мехурчета. Чуваше и гласове.

— Нищо повече не можем да направим. Сега или никога. Изключете апарата и да видим дали ще живее.

Болката го беше обхванала изцяло — по всеки нерв и артерия, във всеки мускул, но постепенно заглъхваше. Беззвучните гласове добиваха сила.

Нещо наблизко изщрака. Мъчителното туптене в него спря. Чувстваха се само леките удари на сърцето му. Беше слаб, странно уморен.

— Вандервеен!

Заповедта проникна дълбоко в мозъка му и го насили да отвори очи и да се стегна.

Беше легнал на топла и мека повърхност. Трима мъже стояха край него. Всъщност, инстинктът му подсказа, че са мъже, макар че не приличаха на мъжете, които познаваше. Никой от тях нямаше такива големи очи, не излъчваше такава умствена сила.

— Чувате ли?

— Да — прошепна той.

— Отвъд Рамките нищо не се променя, нищо не загнива. Това ви е спасило.

— Спасило? — мъчеше се той да разбере.

— Вие сте съживен.

В главата му колебливо се оформяха въпроси. Къде съм? Кои са тези хора? Как съм попаднал тук?

Вероятно можеха да четат мисли, защото му отговориха:

— Няма изход за попадналия в непространството. Но Вселената прониква в него с огромна скорост. Май-после границите ѝ достигнаха и вашия кораб и животът си възвърна своето.

В момента това надхвърляше възможностите му да схваща. Той не се опита да прониква в смисъла на казаното, а продължи да слуша по-нататък.

— Така от време на време се връщат кораби, разделени с векове — като реликви от зората на историята. Вашият се оказа неоченимо богатство, защото съдържаше данни, които ще ни дадат възможност да предотвратим изчезванията в бъдеще. Изчезнали кораби вече няма да има. Никога.

Това не го задоволи. Други страхове му пречеха да свърже вчерашния изпълнен дълг с днешното му възнаграждение.

— Жена ми? — мъчително започна да разбира той.

Те тъжно поклатиха глава и замълчаха.

Той се опита да седне:

— Децата ми?

Един от тях погали ръката му и каза:

— Ние сме ваши деца.

Разбира се, че трябва да са. Той се отпусна назад и затвори очи. Мои деца. Който служи на човечеството е част от него и децата на човечеството са истински негови деца.

Един от тях дръпна огромна камера по-близо и показа на очакващия с надежда свят, че човекът отпреди 17 000 години е отново жив.

И докато камерата се фокусираше върху него, капитан Вандервеен заспиваше, уверен, че не е сам.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 9 от 1980 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.